

Pridplata na cilu god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
 Za Srbiju 30, 15, 7 1/2 groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

Pisma svakovrstna predmeta molimo na uredništvo utiiti.
 Neprijetna neprimamo.

God. I. U Kalači

U Sridu 14. Prosinca 1870.

Broj 40.

POZIV NA PREDPLATU.

Poklem naše na ovom polju dilovanje, i razvitak narodnosti, o što većem broju predplatnikah zavisi izavlja se: da će se predplata neprikidno primati na cilu godinu kojaće se radi sravnjenja sa civilnom — koncem Prosinca dovršiti — cina dosadanja na 1/4 75 nov. na 1/2 1 f. 50 nov., na cilu godinu 3 f. a. vr. koji sad na pol godine plati — ili je već početkom na cilu izplatio — suvišak će se u došastju uračunati. Uredništvo.

Bura na istoku i Magjarski Listovi.

Ono pitanje iztočno, koje je g. Gortschakoff, iznenada pokrenio — svijet politični po svoj Magjarskoj jako je uzrujalo — akobi čovik po tim duhu sudio: koji se po novina odaje — morobi mislit da je Magjarska već sa svim oružana — i da samo čeka zapovid da se krene i Rusa napane.

Čemu se netriba čuditi poklem magjari osičaju: da se to pitanje bez Magjarske neće rešiti — samo se tome čudimo: što u račun neuzimaju okolnosti: koje se u nutarnji Magjarske nalaze, dobro bi bilo od Nimca naučiti računati: pa prigledati: koliko je brojom Magjarah u nakrilju krune Svetog Stipana, pa jesul dokol-ni time odoliti onoj velikoj sili — koja bi se na Magjarsku navalila, valjada bi to računanje i na to magjare dovelo: da zapitaju kaki su ono puci u Magjarskoj koji drugim jezikom govore, i jesul ti puci zadovoljni s onih prava — koja su jim po magjari opredi-

ljena pak onda nebi jim tribalo iz Ruski Listova htiti izpoznavati čuvstva naroda, koji su doista svi jedne misli, da mi netriba da dopustimo, da nam našu prirodnu granicu ruskimi intriguami (pletkomi) zatvore, i da je za nas nemoguće, — odlaganje ravnoteže u istoku bez našeg saglasja i proti naše volje dozvoleti.

Austrija indi može u tom pogledu tako isto na podporu Nimcah kao i Poljakah, Magjarah ko i Rumunjah, Čehah kao i Srbah računati, te tim nije joj od potrebe u naručja se one posebne nimačko-magjarske politike bacati, koja bi austrijansku veliku državu — u Prusku ili veliku magjarsku državu stvoriti mogla.

Kad bi Magjari nesamo sebe, već i cilu Austriju prid očima imali, to bi oni morali njiovu svu moć sabrati, koje da bi s' one strane Litave nagodbena-politika po njihovoj volji dilovala, a koje opet da bi u Ugarskoj s nemagjarskim narodima jedanput do sporazumka došli. Magjari se moraju jednom nakaniti, Slovenima i Rumunjima u Ugarskoj živećim — „bratinsku ruku“ pružiti, te njimi više neuskraćivati njihova historična prava, koja jim pripadaju.

Magjari se ljuto varaju, ako misle: da bi oni — samo s' onimi sredstvimi, s' kojimi oni raspolažu — kakovu korist sebi u istoku doprineli; magjarstvo je samo po sebi odvećslabo, te kojzrnašće medj' dva žervanja bilo bi satrto.

Samo u savezu s' narodima, koji austrijansku državu sačinjavaju — mogli bi u kakvom dobitku učestvovati. Samo ako se sa pobratinskim narodima sjedine,

s kojima isto otačanstvo imaju — možedu slobodno i mirno svoju budućnost u veoma svetloj boji viditi, te onda su uvireni, da će biti takva, kakvu je gledaju!

U Srimu.

Jedan Slavenofil.

DOMAĆI POSLOVI.

Delegatie.

Trudan poso obavljaju, vojne i finacialne proračune i zaključne račune prigledaju — 6-og Pros. u magjarskoj Delegatii g. Wahrman pita obće vojnog ministara — nakoliko se može virovati onim glasovima koji se po novinah savijaju: da ugovor — kojije s konsortiumom Skene za odilo vojničko uslovljen, nije bio održan, i da u onaj mah kada se ratno pitanje prošastog lita u Europi povelu, naša vojska ni zaodivena ni naoružane nije bila — i akoje g. Ministar te okolnosti poznavo jeli štaje činio: da se što prije odstrane. U večernoj sjednici pritresana je želja zajedničkog finacialnog ministara da mu se za prosinačku obskrbu vojnu, vjeresia od četiri miliuna dozvoli, nikoji su kanili nezakonitost obhadjanja takog pokazivat: al je obći financ ministar u svojim odgovoru otu od vlade odklonio, i na okolnosti potiskao, veli za 1868 i 69. godine triebala je naknadna vjeresia, koju su Delegatie dozvolile al uslovno: da se prije od ti godinah računi prigledaju. Što se to nije moglo obaviti, i što se Delegati prošaste jeseni nisu sastali, što su vanredni troškovi nastali — tomu nije vlada, već sudbina kriva. Na to je Delegatia 4 miliuna i magjarska i nimačka votirala.

O čem se bave na Saboru?

Poklem su poslanici u svoji odsici — kojima su ubrojeni zabavljeni — javne sednice se nedrže već samo vrlo kratke da se moljbenice — i interpellatie mogu pridati, takaje jedna 2-og Prosinca održana, kada je g. Geiza Szüllö zapitao Ministara: kanil za ovog zasiedanja osnovu zakonsku podneti: kojom bi se stalo naput onima zlima uživima, koji se prigodom novačenja vojnog pokazuju, pa se različnim načinom neizbrojeni — svoje vojne dužnosti oprastjaju, a g. Ernő Šimonyia rado bi imo: da se porezni zakoni u pritresanje uzmu — i ne nastane nužda opunovlastenja ministarstva na branje poreza — bez zakona, na što mu primeti finacialni ministar: da će se opunovlastenje za izdatke sigurno izkati, a za prihod samo na onaj način: ako se dotični zakoni prije zaključenja zasiedanja — ne bi uredili. Sbor 25-ce završio je svoj snov prama sudiški mista, triba mu još samo troškovnik sglaviti, i tako sav poso na saborsko pritresanje izneti.

Hrvatski Sabor.

1. Pros. Predsjednik Presvietl. g. Vakanović, g. Broz stavlja pitanje na zemaljsku vladu: zašto oni zaostatci poreznički uključno do 1867. godine, od kojibi se 63% po nagodbi imali na domaće potrebitine trošit — još nikad u proračun nisu uvedeni, mislioje da će se ovim načinom u zemaljsku blagajnu barem jedan milion forinti uneti, i na domaće zavode upotribit, al se jako privario, poklem pod tim uslovom još nijedan novčić nije izkazan. Na što vlada odgovara, da se o tom radi — al dosad još računi s obćim ministarom na čisto nisu dovedeni, g. Aurel Kušević opažava: da se visoke kuće zakonito do-

stojanstvo podkopava kada se članovi razilaze, da se sjednice održati nemogu. Na što g. Presjednik primeti: da njemu nije poznato dalje gospoda nikoja privatno ili službeno u Peštu pozvana, prem ako bi red a i ugladjenost zahtivala; da se članovi prije odalenja Predsjedništva jave. O prigledanju, proračuna g. Živković izjavi želju: da se srimskoj županii uz svotu na obće troškove jedna 1000 st. više doznači, buduć bi već vrime tu bilo: da se jedanput odstrani onaj nered — u kojim se nalazi sirotinja, posebno izkustvoga je osvidočilo: da su mnoge sirotinske kamate i glavnine u pogibelu — jel se dužnici ne nalaze, činovnici se mnogo promienjivali — i što je bilo zamršeno — to se, nije moglo odmrstiti, ako će se jedna hiljada forinti potrošiti, sigurnoće se ovim putem 50,000 aeraru zaštediti, žalostno te sirotinje stanje potaknuloje visoku kuću; ipak po g. Zlatarovića predlogu — našlaje za povoljno: da se i ta stvar uredi iz one svote od 7500 frt. koja je za paušal odobrena, 4. Pros. g. Vukotinović pita vladu: kanil predložiti štampani i udruženja zakon, poklem se uvodom parlamentarisma prijašnje slobodno kretanje sve većma uzteže? Interpellatia ova izdanaje vladi na odgovor. Zatim je kuća prišla na dnevni red, i prislušala izvješće odbora, za zemaljske zaklade izaslana — tom prigodom zapita g. Vukotinović što je učinjeno s moljbom jugoslavenske Akademie s kojom se traži podpora od 2000 fr. za znanstveno poznanje Hrvatske domovine, na što odvrća g. Pogledić: da Vlada otu moljbu nije uslušala buduć da Akademia nikakva predloga nije učinila, s kojim bi svoju tražbu opravdala, dočim je još povrh toga 3000 fr. iskala. S kojim odgovorom premda g. Vukotinović nije bio zadovoljan, upozoren je: da svoju interpellatiu na papiru podnese.

KUĆNI POSLOVI.

Javni odgovor M. S. u Daljoku.

Dao bi Bog da se naša bratja uzbude, pa ove Novine obrgle ko milo svoje čedo ne samo zato što je naše rodjeno, pa nam je i zato drago, već najviše sbog toga: što je za nas — koji u ovi krajevih živimo ovo jedino obćilo — koje nam spremno služi — da sva bratja svoje misli i čuvstva bili ma skoje strane priobćiti, i na javnost izneti mogu. Evo ja sam baš radi toga razkrilio ovaj List, da ne moramo pod suvaju, ili baš u mijanu ići porazgovaratise, i to samo s naši suseljanih, već da se sastanemo i s onima iz Banata Baranje, i Stolnog Biograda, pa da čujemo: kakoje kod nji, šta nji žulji, ili što jim ide za rukom, u obćini, ili županii. Ljudi koji su postali gradjani, dobili svoj upliv na obćinske županijske, a skoro i na škulske i crkvene poslove, trieba da uče uljudnost, i nauče svoje misli i osićanja tako izkazat: da ni velikog ni malog neuvriede — da nescine: koda bi pravica to želila: da budemo sirovi i goropadni. Ono pravo gradjanstva štosmo dobili — da glas naš o biranju položimo, ili u kakoj skupštini prosborimo, nije uništilo odnošaje časti i poštenja — skojima smo u društvu obćinskom ili obiteljskom bratjam pridruženi, neće škodit zabilžiti: da jedno pravo nedolazi u sukob s drugim pravom, n. p. pravaje po svakog gradjanina, da može komu hoće svoj glas dati, ipak sin će znati, da je čast otcu uz sve to pravo dužan, pa kada nam zakon dicli prava podjednako, nedieli time razum, razsudjenje i uvidnost — t. j. premda jednako pravo posidujemo — govoriti — ipak odtud neizvire još razboritost i mudrost, tu valja po nauku i izkustvu steći, radi toga nije slobodno u glavu

uzeti : da je gradjansko, ili politično pravo već nama i mozga pa i znanosti u glavu ulilo. Dakle nije pristala dužnost mudre učene ljude poslušati, i po takima se odlučivati, od koji znamo : da su Bogu vierni, jel koji su Bogu vierni — ti su i ljudma prijatelji, s godi se : da se učeni ljudi gdje izkupe ko n. p. u Saboru, pa i tamo su jedni učeni, i mudrii od drugih, pak oni podlože svoje mnjenje ovima, i tako razlozi se prepiru, pa koji umi najvažnije navesti, toga mnjenje bude za odluku prihvatjeno.

Tako to mora bivati u svakoj skupštini — gdje je ustavni život, jel gdje neodlučiva razlog već pojedina volja, tamo je samovoljnost, i u takom krugu, ne naprduje obćeno već samo posebno dobro. Nikad dakle nije slobodno zato samo uz koga pristat, što je to Petar jel Pava kazo, već buduće je to, štoje kazo mudro, pametno, i na razlozi utemeljeno.

No dosad u naši obćinski skupštinah nije baš uvijek tako bilo, već akoje Petar kazo nemojmo se namirit s spajijom, ako ima pravo neka uzme, to se dalje nije razlagalo i umovalo, već na tom je sva obćina jašila, Petar je kazo : da se nenamirimo, i tako se sgadjalo : da se obćine nisu namirivale, već se u parbu upuštjale, i kad bi po namiri dopalo na svaku sessiu 8—12 jutarah paše, dobroje akoje 4—8 sudjeno — poznajem obćinu : kojoj je 18 davano, pa nehtiše primit, no sud premakoje mogo i 4. ipak veledušno je 12 jutarah dosudio — pa tako se to sgadjalo, da onda govore ko brat M. S. Daljočanin : da je spajija sad 2000 sad opet 1000 jutarah osvojio — što sve može biti istina, al samo to nije istina : da je to spajija samovoljno oduzeo, već to mu je sigurno po sudu pridano. A što se po izreki sudskoj pridaje — to je zakonito pravo. Pod Mariom Teresiom je uređjeno : što pripada oraće zemlje na jednu sessiu — i što sinokosa, to je kasnije po zakonu učvrstjeno u saboru, navlastito 1832/6. 1844. 1848. god. a posli — štoje još manjkalo to je u Bachovo vrieme carskim pismom opredjeljeno. U tom poslu dakle nije mogo sudia po svojoj volji već moroje po zakonu obhadjat t. j. — naredbe zakona na miestni položaj nalagat, ko robu na rif — pa tako izreku sudbenu sastaviti, po toj je dakle spajija bio on tkomu drago svoji 3000—4000 jutarah dobio. Al dokje on u posid uveden, to je na njegovo ime pripisano, i porez nije već glede toga komada zemljišta na obćini ostao — već je na spajiju izpisan bio, to dakle nije moguće : da obćina od tog daću izravnivala, na to vrlo paze i porezni urednici, a još više okružni sudie, oni nedopuštaju : da se takvi tereti obćinam navaljavaju, kojima bi tribalo da bi drugi svoja ramena podmeću, i ako bi se što tako pogrišljivo sgodilo — to se može ma kad izpravit i popraviti. Zatim brate M. S. nemojmo dalje jadikovat, jel to nam ni novčića neće u žep doneti, već nastojmo da zemljišta u zakup arendu od spajije dobijemo, pa da se neponavljaju žalostni slučaji, da tudji ljudi dolaze pa oru zemlju, koju bi tribalo da mi dilujemo. Nije slobodno virovat : da bi se taki spajija našo : koji bi svoje zemlje radie drugom, nego svojim bivšim podahnikom izdao, samo neka ovi ono plate, što drugi obećavaju, jel nitko bio on najumitnii i vištiji gazda nije kadar toliko iz zemlje izvadit, ko poljodilac, kojije sam sa svojim čeljadma obradjiva, dakle on je kadar i najskuplju arendu platit, samo i spajiji triba razložnom biti, pa nevalja zemlju na licitatu izmetjat, jel koji to čini taj izviče : da će svoju zemlju onomu uručit, koji će je najsigurnie — svake plodnosti lišiti, razlog to želi : da i poljodilac cvati, spajija propiri, a i zemlja u snagi ostane.

Iz drugog pisma vidim da našem bratu M. S. boli što spajija nije dostojao — onoga za Duhovnog Pastira Biskupu predložiti, koga su valjada niki virni iskali, to je bilo i bitiće : da jedni ovog, a drugi onog, nikoji put i većina ili baš sva obćina koga poželi, sgadjase : da spajija posluša, i takog Biskupu za pastira predloži, nikoji put pak, slidi svoju, ili svojih prijateljah volju. No ovde niti hoćemo niti možemo razabirat, činil dobro taka obćina, i dilujel razborito taki spajija.

Samo je nužno brate M. S. to zabiložiti : da spajija čini po svojem pravu, i ako to diluje onda tvori po zakonu, a štoje zakonito toje pravo. Dakle nemojmo brate M. S. reći mi platjamo, valjalo bi indi da se naša volja izpunjava, to bi možda lipo bilo, ipak spajija nije obvezan tako činiti. Tim manje što brate M. S. baš iz objelodanjena pisma vidim : da i spajija platja, pa mal ako ne veći dio, no ako to baš sad i nebi stalo, al spajija je pravio crkvu i plebanu, i s njegove ste zemlje svi s popom zajedno živili, pa zato je njemu to pravo dopalo — kojeje vrlo staro — tamo vamo od 1500 godinah. To je uređivano u obćem crkvenom Trienskom saboru prije 300 godinah, navlastito u 24. i 25. sjednici, a u Magjarskom zakoniku osobito Vladislava 3. 6. — 5. 26.; 1647. god. 100. tumačeno, potvrđjeno i učvrstjeno. A štoje nutarnje čistoće, i kite dotiče — toje uvik na popa i vierne spadalo, košto neće u vašu kuću dojt komšia, da vam sobu omete, tako neće obćina susjedna vašu crkvu rešiti, i čistiti, već to vi sami morate iz vašeg žepa činiti. A ko vi Boga ljubite, neće te trpiti, da njegova kuća bude zanearena, ako vam je crkva kojom nemisrićom u obliku porugubila onda je sigurno : da se s Bogom ne rado družite, jel ko Boga poštiva, taj će njegovu kuću kitit, gdje se s Bogom na razgovor sastaje. Ipak to mi se u bratu M. S. dopada — što veli da će se svojem pastiru uz sve to dragovoljno priklonit, i time će brat M. S. posvidočiti : da je prvo podložan svetoj Majki crkvi, drugo da je ustavnog duha čovik, i zato poštiva svoje domovine zakone. Nije daleko vrieme kada će se to pravo prominit, i valjda dilom i na virne izastrt, al kako rekoh tim će se i teret podilit, kojiće naravno svaki kršćjanin dragovoljno nosit, jel Bog nije spao na to da nas traži, već mi potriebujemo njega, dakle našaje dužnost sve bogostovje uzdržavat na naši rameni. Ako želimo da se u nekrvnom posvetilištu, riči božjoj i svetotajstvam s Bogom sastajemo. Ako ste pak brate M. S. radi moj savjet poslušat i slidit, onda nemojte se na to pripravljat : da parnicu sa spajijom vodite, jel premako nepoznajem vaše urbarske odnošaje, ipak buduće sam iz puka i medju pukom odrasto uvižbo sam : da se u taki parnicah mnogo potroši — a ništa nedobie, samo se nikoje pijavice na račun obćinski nagoje, već i vi šokci budite se, pa se razgovarajte : kakve zle običaje valja odstranjivat, da se dušom, tielom i imetkom negubite, kako ćete dostignit : da vam dieca škole pomnjivo a mladež nauke pohadja, kakoće starii biti pobožni, neumorljivi radinji, štedljivi domaćini, kakoće dobre knjige i novine štiti, i tako svaki dan mudrii i izobraženii postati da se rod s njima proslavi, i obitel ukoristi.

NOVOSTI.

— U Debrecinu prosićenje neće da trpe, varoš je odlučila 4,000 fr. na zidjanje jedne kuće za siromake. Dalije po čoviečanstvo bolje siromake u skupu izdržavat, ili dozvoljit da si svoju hranu i odiću prosićenjem

nabavljaju? to je otvoreno pitanje, al' ono drugo: kome valja dozvoljit slobodu prosiačenja toje rišeno. — Žalibože što poglavari na malo mista o tom se brinu, ovde u Kalači spore se prosiaei ko pečurke, a tim se otvara neizginjivo vrilo nečudorednosti.

— **Pol novčića.** Nastala je razlika u jednoj poreznoj točki medju Peštanskom gradu i dotičnim porezničarskim uredu, glede polnovčića, ni jedna strana nije htela popuštiti, zato se u računanju, i odpisivanju silna artia potrošila, al' eto dosadi stvar najposli varoškom porezničaru — i položiti iz svoje kese iztraživan polnovčić, toje ured porozničarski — gradu Peštanskom uredovno javio, i pripoznanicu vrhu položena pol novčića odaslao. E da se tako hiljade čuvaju, ko novčići — veoma bi poreznikovcem olakšalo.

— **Poklem su prusi** a franceskoj seljanom bojaz zadali, zato ljudi kada čuju da se prusi približavaju izbignu. A prusi onda pokupe sve što nadju, pa se time izgovaraju: Zašto su pobigli — mi bi jim platili što bi odneli, a tako neimamo prilike ni zahvalitjim. Svist nam je vele mirna — jerbosmo dobili vlast iz glavnog stana kako se gdje možemo nastaniti. Dakle se onaj proglas kojim se Villim bečio: da će sve što vojničstvo potribuje platiti — u starež zabacio.

— **Vridno da se svuda proslavlja.** Poznato je da štedionice iztraživaju kakvoću položaja onoga komu novce izdaju štoje za nemištjane s teškoćom skopčano. Valpovčani da si poso po zajmove iz Osiečke štedione i pomoćna družtva olahkote, ustroje zadrugu — u kojoj članovi solidarno jedan za drugog jamče, što dočuvši bivši spajija, g. Barun Prandau milostivo odljuči: preuzeti jamstvo za sve one pojedine; kojibi iz Valpova i Miholjca zajam potriebovali, i na tu porabu ovlasti jednog činovnika kojiće dotične moljbe podpisivati. — Taki bi vlastelinah, dobročiniteljah tribovao naš rod svagdi — da steče poštenog zajma — pa bi se jedno znatno vrilo njegove propasti začepilo. „Drau.“

POGLED U VILAJET.

Rus je sa svim uviren: da će ono što je želio dostignit — bez da bi mu tribalo jednu pušku opaliti, zato je tako radostno pristao uz Konferentiu — koja će se u pol Prosinca u Londonu održati, gdiće g. Bismarek predlogu Ruskom prijateljiti — pod izlikom ulaza vojni galijah u Dardanelle. Bismarek običaje na prid gledati, nije zalud želio polutinu franceske vojne morne sile, nimačka vlast politična obrtnička i trgovačka mora se braniti i širiti, u Talianskoj, Grčkoj i Turskoj, a da se u pristaništah Senjskog mora nastani, zato će se pobrinuti drugim putem, kojeg već austrianci pripravljaju, kada se Nimci prikolajtavci tako vladaju: koda bi građani velike Germanie a ne Austrie bili. Gornje Austrie zemalski sabor — u vanrednoj sjednici se ogradjiva proti nakane: da se pruga rieke Ensa utvrdjiva — u svem Beču samo se 600 ljudi našlo koji su 5-og Pros. uvidili: da je to krvno ratovanje po čovičanstvo grdno — a po slobodu pogibeljivo. Rus veli: da je ona Europa koja je, ugovor 1856. podpisala — sa svim izamrla — i druga nastala, koja da se utaloži — to Rus nemože izčekivati: da svoje koristi nepovridi. Ignatieff od kad se u Carigrad povratio sve jednako se trudi Turčinu posvidočiti: da za njega na cilom svijetu nije boljeg prijatelja od Rusa, to naravno — na cilom svijetu nitko nevieruje, ipak Ignatieff nije

izgubio nadu: da će medju Turskih velikaših naći take ljude kojiće to povirovati: da će stado sigurnie biti očuvano — ako će vuci mjesto pasah zauzeti. U Nimačkoj pripravlja se velika svečanost: Stara carska kruna — koja je već u skupocini Starež postavljena bila — izneće se na bjeli dan — da ograni Starog Villima glavu, u ime Vladarah južni koji su u Nimački Savez stupili Bavarski je kralj — pridržo tu veliku čast svojoj veleslavnoj Vittelsbachskoj dynastii: da Villimu pruskom kralju Carsku krunu ponudi — o tom nije se briniti — kako će u carstvu za vladare svitlilo izpasti, al' je brige — kako će u Carstvu sloboda propiriti. U Talianskoj 5. Prosinca otvorio se Parlamenat koji će zakonito učvrstit ujedinjenje Rima s Italiom i Rim za prvostolnicu izvikat, sviet katolički drži: da Papa mora u Rimu svoj stan zadržati, a Talianci vele: da Rim mora glava vlasti Talianske postati, što ljudi neznadu toče Bog izjednati. Talianci su bostane Cara Napoleona — za 650,000 prikupili, što je liepše nego da papalske otimaju, jel što je oteto to je prokletu. Francesi misle da moraju svoju domovinu braniti a prusi jim navijštjavaju: ako gdje nadju oruže — teče obćine opliniti — i pogoriti. Nije dosta za sirote štojim i posljednji zalogaj iz usta otmu, sami nimci očituju: da će jim sinovi svako čovičansko osiće izgubiti, al' akoje istina što u „Pest. Lloyd“-u 7. Prosinca štijemo: da zarobljeni francesi gladuju, odrpani i ogojjeni, u sried zime, ne u kućah već u kolibah stanuju, onda su nimci izguli čuvstvo čovičje, prije nego što su u rat pošli. Prvi dnevah Prosinca — velike bitke je imala Loarska armadia, i premdaje mnogo štete nimcem prouzrokovala, ipak nije mogla sili nimačkoj odoliti, već je morala na drugu obalu rieke Loare se povući, i tako su nimci prigodu dobili u Orleans opet unići, Dükrot i Trošū nisu mogli provaliti nimačku obsadnu vojsku ipak van Parisa stanuju.

TRGOVINA I OBRTNOST.

* * **Subotica 9. Prosinca** (u petak). „Radujemo se od sveg srca, da nam glas na ovome mistu, u pridposlednjim broju našeg štovanog lista, nije ostav kao glas zapivajućeg u pustinji pošto se vidi, da je prva najveća vatra u slid note Gorčakove malo se stišala, pa kako naša vlada tako i Engleska ne misle više na rat — jer je cio spor „istočnog pitanja“ prišao na diplomisiranje (državno pismeno prigovaranje) i pisanje nota, iz kojega se porodila evo Konferencia (dogovor i vječanje) na kojoj se ima cila stvar mirnim putem svršiti i udesiti, u koju mi slaboga ufanja imamo, jer se bojimo: da ta konferencia ne donese dite nedonošće — koje će vrlo kratkoga života biti, i od kuda će du se posli najveći zapleti poroditi. Da to lako može biti, služi nam za primer odmah i ova okolnost, po kojim se načinu pariski ugovor od godine 1856. sklopio, iz kojega se današnji a lako još i drugi žalosniji zapleti poroditi mogli — kad znamo da na takim dogovorima sve prija, samo iskrenost ne vlada — niti mislimo daćemo i najmanje dušu ogrešiti ako kažemo: da se na takim dogovorima vrlo malo obazire na volju samoga naroda, nego se tu igra šaha i tira čef pojedinih okrunjenih glava, pošto za slavu i veličinu jednoga imena, gleda se svašta učiniti; jedan drugog da nadmudri, ulovi, privari i. t. d. a posli cilom ovom bude kraj: veliki i krvavi rat, di narodi krvlju i imanjem svojim tužno plaćaju. —

Ovom broju je nadostavljen jedan nadometak.

Nadometak 40-om Broju Bunjevački i šokački Novina.

Zašto Engleska i Austro-Ugarska ne želi sad rat voditi? vrlo je lako pojmiti.

Engleska je kao čegrtaljka koja po svitu larmu pravi, da se druge tice ne navade, pa joj sime iz korena ne prisvoje. Ona je više spekulativnog (trgovačkog) duha, nego da bi se upuštala u one zaplete i stvari: od kojih nikakove vajde ne može imati, a i ruski barut joj vrlo smrdi, o koji se ona još u posljednjem krimskom ratu jako opekla, pa nije sad rada, tirati dalje lisicu, da ne bi isterala kako god kurjaka! A Austro-Ugarska? ona je iz nutra sva trula i rovita i samo jedan vitar sa strane — pa da ju odmah iz korena poruši. A kako da ne? Blagajne prazne — dugovi ne pribrojni, dacije — tereti — veliki gotovo za ne podneti: Slaveni uz duvar potišteni*) Romani ugnjeteni, Nemci ne zadovoljni . . . sami Magjari pocipani, ko tu onda ida pomišlja na rat, a još manje da se upleće u njega? Ko nije slip i kome je zdrav razum u glavi, taj svaki mora priznati: da za nas nije danas rat voditi, ako ne želimo i nas i milu domovinu našu da upropastimo?! Ovo svi mi dobro vidimo i osećamo, samo neki pisci Peštanski, prodane duše novinarske nećeju to da razumu, već duvaju ne prestano u rog rata, kao da bi tamo na Marsu bilo sa pilićima se klati i beftekom se krvaviti, kao što oni na lako misle. Ali njima je lako, oniće oštro pisati — vladace trošiti (na posledku ako ima od kuda?!), braća po Adamu — će se koristiti, a massa naroda neka strada! Al' tako to biva kod ljudi, koji ništa nemaju izgubiti, već na protiv uvek dobiti, kojima je svuda domovina kuda nebo pokriva, a gospodar i Bog njima je onaj, kojim više materialne koristi pruža. Ako dakle na nji i na njihove savete budemo spalili, to je koliko sigurno da će mo propasti. Al mi se ufamo, da će naša vlada mlogo mudrija biti, nego da će se dati za njihovim lažnim savetima povesti.

Da idemo dalje, da vidimo kako u drugoj polovini Europe, na zapadu — stvari stoje? Tu je još crnje i žalosnije, tu je pravo pokoljenje, borba na život i smrt; pošto je za tri dana „kako se javlja“ pod samim Parisom priko 100,000 ljudi koje ranjenih koje mrtvih palo, i to bez ikakvog uspiha. Francusi pod vrlim svojim generalom Dikro, pokušavalisu prodreti i Paris od cernirunga (opsade) Nimaca osloboditi, a glavno štoje — varošanima ranu uneti, ali pored najvećeg usiljavanja svoga, nijeim moglo za rukom ispasti, jer su od većeg broja nimaca suzbijeni, i Paris sve jednako od Nimaca obkoljen stoji, te samo po dikoji u balonu (sprava koja u vazduhu ide) koje je opasno — dolazi u stan francuski i tim putem glasovi dobivaju se od onud.

Kako dakle jadno i čemerno stanje mora biti na toj strani, mislim nijemi nužno opisivati — to i onako svaki naš štovani štioć po naravnoj misli svojoj pojmiti može, — i pored svega toga niti hoće, niti volje ima koja strana sila da se miša u to žalosno ali i vrlo delikatno — čakljikavo pitanje, pored svega toga što posredno i ne posredno, manje više cio svit osića štetu toga vanrednoga stanja. Trgovina nije u onome prometu kao što je prija bila, bersa je u tućmi — strepnji — putevi su zatvoreni, iznosi su ograničeni, sve to podjenako boluje i osića zle posledice toga pred navedenog rata; još nas samo jedno tiši, da taj rat neće i ne može još za dugo trajati, i to ne toliko sa Francusa koliko zbog sami Ni-

*) Sobotvene riči našeg državnog Kancelara, koje mal te nećedu mu prisesti, Dopis.

maca, jer vidimo da se narod vrlo zovolji na tako dugi i varvarski — ne čovični — rat. Ta ljudi su stvoreni i oprediljeni za više i plemenitie što, a ne da se kolju i ubijaju kao zlotvori ili stvorenja bez razuma i osićanja. To tako dulje ne može stojati, tome pokolju morase kraj učiniti, i ako ne učine kraj okrunjene glave, „činiće sam puk što triba — samo što onda mal te neće odzvoniti veliko zvono dinastijama, koje se tako lipo sad počele razvijati i širiti po Europi.

Da pak nužda i potriba a i čovičanstvo zahtiva da se skorim mir učini, vidi se iz toga, što ovako i moralno i materialno u natrag idemo, a to nije opredilenje današnjega vika i nauke.

Najnovija nauka uči drugom čemu, boljim i plemenitijim — radnji, blagostanju i udruživanju, a ovo što se sad na zapadu zbiva, sasvim je protivno toj nauci.

Ako hoćemo što da zidamo, moramo nauku podhrajivati, a ako ovako i na dalje se bude radilo, to ne samo da nećemo ovu negovati, negoćemo ju sasvim potkopati a s' tim sebe i cilo naše imanje zakopati.

Pitamo, naštosu nam željeznice — gvozdeni putovi — brzjavaj, ladje, stoka i drugo? ako se nećemo i ne želimo ovim sretstvima kao pošteni i uredni ljudi služiti, već hoćemo ovo kao sretstvo sile i ubijanja ljudi upotribiti — onda nikada nije ni tribalo takovo što izumeti, jer za ubijanje — dovoljana su i ona prvobitna sretstva kojima su se prija više stoleća posluživali.

Mi danas stojimo na stupnju visokog izobraženja i reformatorstva, po tome triba kao izobraženi ljudi, a ne kao tirani da postupamo, na osnovu pak reformatorstva, triba svako zlo u svitu da otklonimo i novim boljim zamimimo. Cinimoli mi to i u kojoj miri? ne spada u ove redke da mi — presudjujemo, to ostavljam drugim vištijim peru, da po tanko na drugome mistu u ovom štovanom listu prisudi.*)

Nami je zadatak dokazati, da pored ovakih okolnosti kako danas obće svitske stvari u Europi stoje, ne može biti u obće po narodnu privredu (gazdinstvo) napridka, niti u trgovini one živosti koje triba da ima. Danas svaka radnja stoji i ako se što posluje, to nikako čemerno i traljavo ide, a to će sve dotle postojati, dok se svitski obrt ne uredi kao što je u redu i prija bio — i dok se putovi ne otvoru za one krajeve kudasmu mi naše proizvode odnosili — šiljali — a što je opet nami tribalo i na čegasmu mi potribu imali, od onud nosili.

Rane je kod nas na današnjim nediljnim trgu „u slid boljih putova“ mlogo doveženo, no ponajviše slabo se prodavalo a kukuruz se najmanje tražijo. Posli 9 satah črez kiše koja je počela padati, gotovo da se sav trg. razišo.

Cinu rani notiramo — bilježimo — ovu: žito 4 fr. 50 — 60 nov. napolica 3 — 3 fr. 40 n. raž 2 fr. 60 n. ječam 1 fr. 80 — 2 fr. zob 1 fr. 60 — 70 nov. kukuruz 2 fr. 80 — 85 n. požunac.

Živine je danas na trgu bilo vrlo mlogo, pilići i guške udarilesu natrag u cini, a ćurke su prilično plaćane. — Svinji debeli su takodjer jako pojeftinili.

N A Š A Č I T A O N I C A.

GAZDALUK.

Kommasatia Razdilba zemaljah.

Al u poljodilstvu u račuue triba uzeti, alat i živinu

*) Mi bi želili i to po Vašem peru štiti.

Ured.

koja se po čoviku upotribeže, pa još i svoju ranu i odiću — pokušajmo esapiti : koliko se vrijeme potroši i kolah iztare u prilazku, i uvozu, branah plugovah u prinašanjju, koliko se haljinah izdere u privalivanju, koliko se više piće potroši, koliko se rane raznese, živinah iztare, alata izlomi, pa zato nadničaru i majstoru više plati, a gazdi od svačeg manje ostaje, živinu koju bi mogo odhranit, prodat, i nevolju novčanu odbavit, moram tirat, pa da što prije možem poso svršit moračuje bolje ranit, dakle gubim cinu živine, i trošim litinu na piću, koju bi mogo u novac obratit, uz to i nemože se živina bez mane odhranit, jel valja kobilu tirat, pa ždribe mora kasat, kviri se, falinge nase navuče, ako na rudu jel na točak ne natrče. Di je zemlja u jednom komadu tu triba manje živinah, na radnju, manje alata, manje piće, manje trvenja dakle manje troška, manje čeljadi, manje rane, dakle manje izdavanja, po čem više u džepu ostaje. Eto ti tajna teciva.

Kad žena hoće da snuje — mora svu svoju predju pri rukuh imati — krojač kani haljinu skrojiti, triba da čuju prid oči na stolu razkrili. Gazda da znađe svoj gazdaluk urediti, sve zemljište, sve alate, sve živine mora prid sobom imati. On mora prosuditi ovaj ili onaj dio zemljišta za koje sime može biti plodan, on mora odlučiti na svaki komad kake vrsti djubreta valja izneti, i stim nakoliko pokriti. On mora znati : kada će tribat koju radnju započeti, — kositbu, žetvu, i to na kojem kraju što valja prije urediti — i čime se može još kasniti; ako se vrime prominilo, šta mogu čeljad — i šta živine još privriditi, da se cio dan po gazdu, i po nadničare ne izgubi. Gazda triba da je kod svake radnje prvi i posljednji, jel tako će se svaki poso marljivije vršiti, i mnoge štete — koje nemarljivost uzrokuje odstraniti.

Al gazda sve to nije kadar urediti, nadgledati, i upravljati ako muje zemlja po svem ataru probacana. Što su zemlje za pojedine razštrkane, i samo po vrsti litine sjedijene, to nije iz obzira poljodilskog već Spajinskog uvedeno : da nadzor bude olakšan, obzir poljodilski želi : da su zemlje na jednom mjestu po svakog sjedijene. Prije su ljudi običajno žito, ječam, zob i kukuruz sijali, jel s drugim stvarma spajije nisu se rado bavili. Al poklem sad od svakog komada ištu porez, a to se ne sgađja, da svake godine ove vrati rana radja; Za to je skrajno vrime nastalo : i stoga da neoglademo i stoga da porez platiti i stoga da živinah više odhraniti dokolni postanemo — da i druge stvari sijati i saditi naučimo pa baš one : koje su za naše zemlje podobne, što nije moguće drugčie dostignuti : već akoće nam kommasatia zemljišta ujediniti. Take stvari da se mogu u vrime u zemlju metnuti, obraditi, pokupiti, i spremiti valja da gazdu pribitnog imadu. No već ni šume nisu više obće, svakom je svoje izmireno, te valja dakle naknadjat, pa drva i za one pripravljat, koji su od šumah oddaljeni, ako ti zemljište nije ujedinjeno : ni jedan prut nećeš usadit, jel te pričii i komšia, akoje pak ujedinjeno — to ćeš sebi nasadit voćnjak da ti dica u tudj negledaju, nasadit češ za alat dračovah, za pilež dudovah, za vatru dije podvodno vrbe i topole, još i koji čokot da se loza iz prid vrata i prozora izprikržiiva, i hlad kad je žestoko sunce nabavlja, pa češ svačeg što ti triba pomalo imat.

Poljodilstvo bez živine takoje ko drvo bez voća, neplodno : svakojake dakle pitome živine valja odhranjivat, al i tu triba da je gazda uvik za repom, da se šteta nesgodi, i živina na hrani, jel ta prvo mora njemu novac doneti, a drugo djubreta pripraviti, što da se do-

stigne, triba piće nasijat, al nijedno ni drugo se neda vršiti, ako je zemlja razštrkana.

Napokon ko štoje familia bez dice, tako i avlia bez pileža mrtva, jistbina soparna poljodilac niti ima novaca niti prigode : da se uvik iz kasapnice mesari, već odhrani gusakah, patakah, pućakah, i pilićah, pa se omrsi, sitni pilež svako zrno pokupi, pa ni jedno u štetu neode, i tako se odhrani da tavan neizprazni, u svačem je zaštede : vrijeme, truda, rane, piće — alata, radeće živine nadnice, kadje zemlja ujedinjena, koštoje pravi rasap kada je pokidana.

U naših šokačko-bunjevačkih školah (učionah) neobhodno tribamo pravilno književna jezika.

Bacimo pogled na prirodu, u kojoj kanoti u živoj, istinitoj i nepobitnoj školi možemo se učiti i k pameti dozvati za pripoznati naše prirodno pravo k razvitku i prosvjeti. Ista priroda nam živo u oči dokaziva, da neprikidno uživa pravo prirodnog razvitka, koje ima od Višnjeg Stvorca. I zaisto ! tko je taj, da joj može to za braniti, da kada prolitno vruće sunašće sine i ugrije površje zemlje, da ono nepronikne zelenom travkom i mirisnim cvitjem ? Tko je taj ? koj bi mogo plodonosnom stablu zabraniti, da se prolitjem nenapupi, nerazvije, obilnim cvatom nerazcvata, a potom sladkim plodom neurodi. Tko je taj ? koj bi mogo mladu stabalcu ričju zabraniti, da se vrškom u vis nediže, nerazvije i nerazgrani. Isto je tomu tako i razvitkom narodne naše književnosti i izobraženosti. Tko je taj ? da nam može braniti ma i pod kojim izlikom to prirodno pravo našega duševnoga i tilesnoga razvitka. U ustavnoj državi, imamo ustavnu slobodu, uslid koje imamo sveto pravo poslušati glas i duh sadašnjega vika, koj nas glasno zove i nuka, da se iz tminah drimeža i neznanstva prenemo, podignemo i prosvitlimo. Duh vrijeme nas ozbiljno opominje, da spremno stanemo muževski na čvrste noge, te odvažnom voljom u jedan glas „naprid.“ — Jest, imamo se prigrliti svi jednodušno, jednim srcem prihvatiti se naše književnosti, te nju grliti i ljubiti, njegovati i širiti kanoti nepogrišljivu svetinju, i neporušivo jamstvo moralnoga spasenja, narodnje nam prosvite i značaja nam plemenitosti. Svi smo kao i ostali drugi narodi po Bogu stvoreni i pozvani, da hitimo k uzvišenoj svrhi čovičanske vridnosti i uglednosti, a tomu se možemo pomaknuti jedino u književnoj slogi.

Hvala dragom Bogu ! i mi ko sirotče prolitno sunce dočekasmo, ugledasmo naše „B. i Š. novine,“ koje bi imali srcem grliti i ljubiti, kanoti majka kad porodi prvo dite svoje. Ove novine nam za sada kakve su takve su, nami moraju biti najlipše, najbolje, najmilie i najugodnije. Kanogod što majka sladkim pogledom motri prvorođenče svoje u živomu ufanju, da će joj dite biti jednoć radost, ponos, dika i podpora; isto tako imamo se gojiti sladkom nadom, da čehu nam i ove naše novine osvitlati obraz u ljubavi i duhu naše narodnosti, naše knjige, pa čemu ćemo se označiti prid svietom, da nismo tromo truplo bez duše i života, ne mrtvo i nezatno udo čovičanskoga kola, ne igračka lopta zavedene tudje strasti, ne prikora i poruge vridno bitje tudje milosti; nego da smo duhom živi, u doslednosti i čvrstom držanju stalni, a imenom značajni.

Zavirimo u povistnicu kojega mu drago naroda, i osvidočiti ćemo se na oči : da se svaki narod samo po svom narodnom jeziku izobražava i prosvitljiva. Ako je

dakle tomu tako, kao što i jest, onda nam prva i sveta dužnost otresti se dosadašnje nesvistice, te duhom i srcem podigniti se do onog uznosnog i velebnog gledišta, s kojeg da se učimo mudrosti s prošlosti, a po tom, da mudrii postanemo u budućnosti. Jest, volja nam prikrom nuždom prenuti, ima i mora gromkim glasom zapovijati svim našim silam, da se spremno primamo rada (dila) s nadom i pogledom na bolju i srićnu budućnost.

Otci naroda nam, koji su sa svoje krivnje natoliko zaostali, i nadugačko pritrgli bez naprednoga postupka književne izobrazbenosti, kao i narodnjega spoznanstva; indi sada neka strilovitim korakom stupaju do znanstvena kola narodnje prosvite. Mladi nam pako rod t. j. ditcu za ruku jih povedimo odmah k tomu narodno — bistromu vrutku (izvoru) književnosti, iz kojeg teče bistra voda sadašnjega ukusa. Bezodvlačno, što prije, odmah u naših šokačko-bunjevačkih škola pripravimo to mutno vrilo stare neshodne naričjne knjige, koja je tekom vremenah eto prouzrokovala toliki metež, da gotovo nerazumije brat brata, sestra sestru, rod roda. Postavimo u naše šokačko-bunjevačke škole uslid opomene naprednoga duha temelj pravilne književnosti, na kojem samo moguće uspješno osnivati i razvijati narodni nam jezik, a po tomu ulivati i probudjivati u ditci ljubav prama narodu; pak će nam vremenom biti otvorna, zahvalna ditca, narod i domovina.

„Ditca, jer ćehu tim duševne sile lasnije razvijati; narod, jer će odtuda prosvita i čestitost duševna i telesna sliditi; domovina, jer ćemo joj kripke i čuvstvene domo-rodce odgojiti.“

Indi odlučno velim: uvedimo u naše škole književni, dakle u literarnom smislu tako zvani hrvatski jezik. Nu kako i zašto, dokazati ću.

Prije svega uzmimo na oko toli važnu stvar, koju svestrano i razborito promatrajuć, pronadjimo istinu, koja nek nam bude voditeljicom u našem zauzetju.

I. Najprvo velim: čisto šokačko-bunjevačko naričje nije shodno za obuku i naobraženje naše mladeži. Nije pako shodno, jer priči u obće književni nam napredak.

Pitam našega mnogovridnoga i rodoljubimca, kao i ostalu našu rodu bratju: a što bi postigli mi našim čisto šokačko-bunjevačkim naričjem? postigli bi to, što i dosad, natražnjačtvo takvo, da nam mladež, a po njemu i u njemu narod nam nebi razumio književnu knjigu (jezik); t. j. ne, da nebi baš razumio, nego u književnim jeziku neizvižban, bilo bi mu mučno, nebi mu išlo u slast, dakle nebi mu se baš noprimalo; bio bi pri svojem tuđin, gladan pri kruhu.

II. Uzmimo sada na oko našu školsku čitanku, dakle koja se je (ako je) dosad upotribljavala u naših školah tako zvana „Slovnička Čitanka.“¹⁾ U njoj je priložena u kratko u 92 paragrafah za „Vežbu jezika“ slovnica, koja je neobhodno potrična; pa zato školski zakon strogo i zapovida, da se jeziko-slovje valjano podučava; nu ne napamet paragrafe, nego po vištom rukovodstvu učitelja kroz čitanje ujedno uzme se i vižba slovnice. Sada pako, ostaneli nam u školah napomenuta Čitanka; ili bude li druga uvedena, svakako će se morati slovnički jezik nam podučavati se. Nu pitam sada: po kojoj će se slovnici učitelj ravnati, ako ne po pravilnoj slovnici knji-

¹⁾ Perva Slovnička čitanka za drugi razred katoličkih učionah u carevini austrijskoj. U Budimu tiskana 1863.

ževna jezika. Ako je dakle tomu tako, doslidno književnim jezikom moraju biti pisane i školske nam knjige.

„Šokci ubogci, Vlasi siromasi, a Švabe grabe.“
Narodna poslovice.

Mahni me se draga moja sestro Vilo,
Jami javor gusle i gudalo tanko,
Nije danas kano što je njekad bilo,
Nit je ko pre isti pobro tvoj Milanko.

Nije mi do svirke, nije mi do pjesme,
Nit do slasti rajske njene išta stalo,
Nit tražim ko prije vilinske ti česme
Da njom liečim srdce tugom oguglalo.

Al ne onom, s koje čudnovata čara
Čestje u životu mladom srdce pati,
Nada se i čezne sred ljuvena žara,
Strepi, s žoljah gine, a bolom se brati.

Oh! vi slatke muke, i vi mučne slasti!
Spomen slatko gorak, — davno li je bilo, —
A sad mi ko onom koj je u grob tmasti
Sahranio svoje i drago i milo. . .

No sad druga tuga moje srdce mori, —
Da li se domišljaš mila sejo Vilo? —
I koli mi ljubav u mom srdcu gori,
Toliko ju brani klete kobi sila.

Oh! to ti je ljubav prava, čista, sveta,
Negojena strastju, niti množtvom dara, —
Oh! to ti je **Zlato** čarobnoga spleta,
Komu nećeš naći na daleko para!

Na čelu mu glatku do tri zvezde sjajne
Kojih zrakah bliesak u jedno se spaja,
Gledajuć ga snadju dražesti te bajne,
Pogled nanj je pravi pogled istog raja.

Ta divno je, krasno, kano cviet u gori,
Umilno ko pogled nevinašca čeda,
Mirisno s kriepostih ko lipa u gori
A punano duha ko sat slatka meda.

Otdud **Zlata** toga zlatno slavna djela,
Stoga mu i slava širom svieta puče,
Uzjagmiše s' prosci — borba se zaplela, —
Svak' bi rado luče k sebi da privučo.

Dobro bješe **Zlatu** za živa babajke,
Nedade svog Zlata proscem nametnikom, —
Nego ih potjera — oh! da čudue hajke, —
Čef jim prodje ljubiti njegovom se dikom.

Al nedugo zatim oboli mu bábo,
Kano da ga dan noć morijaše mora, —
Duhu velikome bolom tielo slabo
Morade podleći, ma bilo ko gora.

Jadom jadujući a sve spominjući
Što mu sve sva bilo, svoje Zlato milo,
Još k tomu megdane, junake srčane,
Srdce bábi puče da više ne tuče. . .

Zapištaše luzi u velikoj tuzi,
A od njih sve gore i to naše more,
I tri naše rieke, od žalosti prieke,
Podizahu vale, prelievahu žále.

Jauk stiža jeka s bliza i daleka :
 „Joj! premili otče, koli slavno poče,
 Tol' — čim jad te skrši, — ti žalostno svrši,
 Tvoje Zlato, ranče, osta sirotanče.

Tko će ga sad tješit, srieću mu pospješit ?
 Tko će ga sad hranit, od otmice branit ?
 Bez tebe će bábo skočit hromi dábo, —
 I posegnut stari za Zlatom hahari!“ —

Taj žalostan lelek ne osta glas samo,
 Predano bi Zlato sebičnim skrbnikom,
 Ovaj šuruj amo, — onaj šuruj tamo —
 Htjedoše ga svezat svojom neprilikom ...

Ali skoči junak junačkoga skoka
 Vrstan premac bábe duhom, riečju, djelom,
 I on ljublja Zlato ko zenicu oka,
 Pa ga stane branit odvažnostju smjelom.

Na rieči mu divne za pravdu, istinu
 Pristade uz njega pobornikah jato,
 Pak nedadu ciepat bábine baštine,
 Nit njegovo svezat s neprilikom Zlato.

Ali nametnikah sebičnih skrbnikah
 Od istine, pravde, jača bješe sila, —
 Ko Irud s Pilatom dábo s' sbrati tátom, —
 Poč morade Zlato draga za nemila.

Zajecaše opet doline i gore,
 Popucaše stiene naše od žalosti,
 Uz burka se silno oto naše more,
 Stresle se u grobu sve bábine kosti.

Koli cvili Zlato uz nemila draga —
 Toli više rod mu sav snuždeni plače,
 Što no nametnici željni silna blaga
 Po bábinom dobru po turski harače.

Ni bábito ime spomenut se nesme,
 Niti priznat da si u bábinom rodu,
 Zapjevati nesmeš junačke si pjesme,
 Niti stara prava branit i slobodu.

Mrieže ti se pletu narodnom prvaku, —
 Tavnice se pune, siže glas do neba,
 Svud uhode, traže u jajetu dlaku,
 Sinci bježe tražit u tudjini hljeba.

Kako tu pjesnički da me zgrieva plamen,
 Kad se neda pravo odahnuti duši,
 Kad ti je na srđcu kano težki kamen,
 Il ko da te gnjusau dim gjubreta guši.

Avaj mila sestro, javor gusle jami,
 Nije pjesmi mjesta, gdje je sila, zloba,
 Pusti nek mi srđce i duh tako čami,
 Dok neprispe po nas bolje, ljepše doba.

Milanko.

Svaštice za zabavu.

U dosadašnjemu malomu katekizmu, koji se je rabio (upotrijebio) bačkih učionah u I. razredu, prvo pitanje u njemu jest : „Što si ti?“ Odgovor slidi : „Ja sam po milosti Božjoj kršćanske katoličanske vire čovik.“ Kateketa iste škole razloživ diti to pitanje, te napokon upita jednog malenog, kaži mi dite sad : Što si ti? na što ma-

leni (dite) ustane i odvažno reče : „Ja sam Bombola Joška.“

Kateketa iste škole govoreći diti o svagdibitnosti Boga, i uze dite na izpit u pitanjih : je li Bog ovdje sad u školi, na sokaku, kod kuće? Jeste, odgovori dite. Sad nastavi kateketa dalje i upita ga : a je li Bog i u vašemu podrumu? dite zakretjajući glavom i reče : nije. Kako to? upita ga kateketa, ta Bog je svagdi, daklem i u vašemu je podrumu. Al mi neimamo podruma, prostodušno odgovori dite.

CINA RANE.

Pešta, 11. Prosine. Žito. Banatsko. Najslb. tšk. 83 fnt. vrd. 5 f. 20—30 n. najb. tšk. 88 fnt. vrd. 6 f. — n. tisansko, najsb. tšk. 83 fnt. 5 f. 25—35 n. najb. tšk. 88 fnt. 6—6 fr. 10 n. stolnobiogr. najslb. tšk. 83 fnt. 5 fr. 25—35 n. najb. tšk. 88 fnt. vrd. 6—6 f. 10 n. bačko. najsb. tšk. 83 fnt. vrd. 5 f. 20—30 n. najb. tšk. 86 fnt. — f. — n. Raž tšk. 78—79—80 fnt. vrd. 3 fr. 50—55 n. Zob tšk. 44—46—50 vrd. 2 fr. 30—35 nov.

Baja, 10. Prosin. Žito najb. tšk. 83 fnt. vrd. 4 f. 80 n. srid. tšk. 80 fnt. vrd. 4 f. 70 n. Napolica tšk. 78 fnt. vrd. 3 f. 97 n. srid. 76 fnt. vrd. 3 f. 37 n. Raž najb. 76 fnt. vrd. 3 f. 7 n. srid. 75 fnt. vrd. 2 f. 90 n. ječam najb. 66 fnt. vrd. 1 f. 90 srid. 63 fnt. vrd. — fr. — n. Zob najb. 44 fnt. vrd. 1 f. 90 n. srid. 42 fnt. vrd. 1 f. 80 n. Kukuruz 90 fnt. vrd. 1 fr. 87 n.

Najnovije.

10. Pros. iz Toursa javljaju : da je Loarska armada — dvodnevnu bitku srićno održala, i po nakupljenih silah tako osnažila : da je kadra odpočet napadne bitke. Velikoje oduševljenje, od svih stranah hrle francesi pod ratne zastave.

Nimcem je rat veoma dosadio jel u svojih novinah pišu : da se na Parisu valja osvetit, i sav u rovine obratit.

Visina vode Dunavske.

Pešta, 10. Prosinca 5' 1" opada.
 nad 0
 Kalača. Kravise — turobno vrijeme.

Poruke uredništva.

Baja : G. J. M. radujemo se sastanku. — Novisad : G. G. P. Služi će našem Listu na veliku čast.

KNJIŽEVNOST.

Ovim neka je na znanje, da je „**Bunjevački i Šokački Kalendar**“ za god 1871. izisao. Cina je 30 nov. komadu, a naručbine prima iz ljubavi g. Božidar Vuić ovašnji poštar, koji će iste kalendare ujedno i na stranu šiljati (expedirati). U Subotici, 1. Listo pada 1870.

Ambrozio Šarcević,
 izdavalj.